

Biuletyn DECA 04 - Marzec 2026

Raport na temat sprawiedliwości społecznej w kontekście zmian klimatu

Projekt DECA (Delivering Effective Climate Actions), realizowany w ramach projektu Interreg Europe, ma na celu wspieranie regionów we wzmacnianiu polityk adaptacji do zmian klimatu w sposób inkluzywny i sprawiedliwy społecznie. Misja ta jest ściśle zbieżna z wnioskami ważnego nowego raportu opublikowanego w 2025 r. Przez Komisję Europejską i przygotowanego przez Europejską Agencję Środowiska (EEA) pt. „*Sprawiedliwość społeczna w przygotowaniach do zmian klimatu: jak sprawiedliwa odporność może przynieść korzyści społecznościom w całej Europie*”.

Raport wzmacnia cele projektu DECA, podkreślając, że adaptacja do zmian klimatu musi nie tylko chronić ludzi przed zagrożeniami środowiskowymi, ale także zapewniać, by nikt nie został w tych działaniach pominięty.

W całej Europie skutki zmian klimatu nasilają się i w nierównym stopniu dotyczą różnych społeczności. Raport wskazuje, że grupy szczególnie wrażliwe społecznie – takie jak osoby starsze, dzieci, gospodarstwa domowe o niskich dochodach, osoby z niepełnosprawnościami oraz pracownicy migrujący – są bardziej narażone na ryzyka klimatyczne, a jednocześnie często dysponują mniejszymi zasobami, by sobie z nimi radzić. Jednocześnie grupy te są zwykle niedostatecznie reprezentowane w procesach planowania i podejmowania decyzji, co może prowadzić do działań adaptacyjnych, które nieumyślnie pogłębiają istniejące nierówności.

Raport EEA analizuje, w jaki sposób sprawiedliwość społeczna może zostać włączona do adaptacji do zmiany klimatu na wszystkich poziomach zarządzania – unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Podkreśla on, że budowanie sprawiedliwej odporności wymaga skoordynowanych działań:

- **Na poziomie UE** – poprzez strategiczne kierunki, instrumenty finansowe i wspólne ramy;
- **Na poziomie krajowym** – poprzez uwzględnianie sprawiedliwości w ustawodawstwie, politykach i mechanizmach finansowania;
- **Na poziomie regionalnym i lokalnym** – gdzie adaptacja jest wdrażana w praktyce i musi odpowiadać na realne potrzeby zróżnicowanych społeczności.

W centrum raportu znajdują się cztery główne systemy, w których ryzyka klimatyczne i nierówności społeczne najsilniej się przenikają:

1. Środowisko zurbanizowane

- Obejmuje mieszkalnictwo, budynki publiczne i przestrzenie miejskie.
- Grupy wrażliwe często są najbardziej narażone na fale upałów, mieszkają w niskiej jakości budynkach lub mają ograniczony dostęp do terenów zielonych, które zmniejszają stres cieplny.

2. Rolnictwo i systemy żywnościowe

- Obejmują produkcję żywności, łańcuchy dostaw i źródła utrzymania na obszarach wiejskich.
- Mali rolnicy oraz pracownicy sezonowi i migrujący są szczególnie narażeni na skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych i presję ekonomiczną.

3. Systemy wodne

- Obejmują dostępność wody, jej jakość oraz infrastrukturę.
- Społeczności o słabszej infrastrukturze lub ogranic-

zonych możliwościach finansowych są bardziej narażone na niedobory, złą jakość wody czy powodzie.

4. Systemy transportowe

- Dotyczą mobilności, bezpieczeństwa i dostępności.
- Ekstremalne zjawiska pogodowe często zakłócają funkcjonowanie sieci transportowych, a osoby bez prywatnych pojazdów lub mieszkające na odległych obszarach doświadczają największych trudności.

Analizując te cztery systemy łącznie, raport pokazuje, że adaptacja do zmiany klimatu powinna być postrzegana nie tylko jako wyzwanie środowiskowe, lecz także jako kwestia społeczna, ekonomiczna i równościowa.

Rekomendacje przedstawione w raporcie EEA są bardzo istotne dla projektu DECA. Potwierdzają one zaangażowanie projektu w promowanie skutecznych, inkluzywnych i sprawiedliwych społecznie polityk adaptacji do zmiany klimatu, zwłaszcza na poziomie regionalnym i lokalnym.

Raport identyfikuje kilka kluczowych luk, które nadal występują na poziomie UE, w tym:

- brak dedykowanych instrumentów finansowania dla sprawiedliwej społecznie adaptacji,
- brak wspólnych europejskich ram oceny sprawiedliwej odporności,
- niewystarczające dane dotyczące wrażliwych grup, co ogranicza planowanie oparte na dowodach.

Są to dokładnie te obszary, w których projekt DECA wnosi swoją wartość dodaną. Poprzez wzmacnianie potencjału regionalnego, promowanie międzyregionalnej wymiany wiedzy oraz wspieranie opracowywania inkluzywnych lokalnych planów działania, DECA pomaga regionom projektować strategie adaptacyjne uwzględniające realia społeczne podkreślone w raporcie.

Publikacja raportu EEA pojawia się w ważnym momencie dla projektu DECA. Zapewnia on silne wsparcie polityczne i eksperckie dla koncentracji projektu na sprawiedliwości, inkluzywności i długoterminowej odporności społeczeństwa. Łącząc wnioski z raportu z partnerskim podejściem Interreg Europe, projekt DECA umożliwi regionom europejskim skuteczniejsze planowanie przyszłości kształtowanej przez zmianę klimatu – przyszłości, w której społeczności są lepiej chronione, bardziej odporne i w której każdy ma możliwość adaptacji.

Wizyty studyjne i dobre praktyki

Projekt DECA umożliwia wymianę dobrych praktyk podczas spotkań, wizyt stacjonarnych oraz internetowych wizyt studyjnych.

Ostatnia wymiana miała miejsce w październiku w **Roermond (Holandia)** oraz **Ostend (Belgia)**. Partnerzy i interesariusze zapoznali się z szerokim wachlarzem dobrych praktyk, w których poprawiane jest środowiska życia, zmniejsza ryzyko szkód w budynkach spowodowanych powodziami, dzieci przebywają w stymulującym i zdrowym środowisku szkolnym, dostępna staje się żywność pozyskiwana w ramach krótkich łańcuchów dostaw, a miejsca o wysokiej presji cieplnej w centrum miasta są przekształcane w przyjemniejsze i chłodniejsze przestrzenie.

Roermond, NL

Podziemna retencja wody przy Kapellerlaan

Renowacja ulicy Kapellerlaan w Roermond obejmowała wprowadzenie innowacyjnego systemu podziemnego magazynowania wody. Podczas prezentacji zespół projektowy wyjaśnił zastosowane podejście oraz wyzwania związane z ograniczoną przestrzenią podziemną dla kabli, rurociągów, drzew i nowej infrastruktury wodnej. Rozwiązaniem było zastosowanie warstwy piasku przykrytej sprasowaną wełną skalną, znaną jako Rockflow. Działając jak gąbka, Rockflow pochłania i stopniowo oddaje wodę, dzięki czemu powodzie i susze nie będą już dotyczyć tej ulicy. Materiał ten, opracowany przez lokalnego producenta Rockwool, pokazuje jak inteligentne projektowanie może zwiększać odporność miast na zmianę klimatu.

Roermond, NL

Zielono-niebieska rewolucja na szkolnych dziedzińcach

Kolejną inspirującą inicjatywą w ramach projektu DECA jest przekształcanie szkolnych dziedzińców w tętniące życiem zielono-niebieskie przestrzenie. Popołudnie rozpoczęło się prezentacją przedstawiającą strukturę projektu, kolejne etapy realizacji oraz sposób finansowania. Następnie odwiedziliśmy jeden z przekształconych placów zabaw przy szkole Aan de Roer. Pod opieką koordynatora dziedzińca oraz dyrektora szkoły poznaliśmy proces projektowania i podziwialiśmy efekt końcowy. Nowy dziedziniec łączy zieleni i elementy wodne, tworząc zdrowsze i bardziej odporne klimatycznie środowisko do zabawy i nauki. Przekształcanie utwardzonych powierzchni w żywe krajobrazy nie tylko poprawi bioróżnorodność i gospodarkę wodną, lecz także wzbogaca codzienne doświadczenia uczniów i nauczycieli.

Roermond, NL

Narodowe Mistrzostwa w Usuwaniu Płyt Chodnikowych (National Tile-Flipping Championship)

Roermond z dumą bierze udział w krajowych mistrzostwach tile-flipping, w których gminy w całej Holandii rywalizują w zastępowaniu jak największej liczby płyt chodnikowych zielenią. Cel jest jasny: zmieniając szare płyty na rośliny, trawniki i ogrody fasadowe, miasta stają się bardziej odporne na zmianę klimatu, chłodniejsze w upalne dni, przyjaźniejsze dla owadów i bioróżnorodności oraz po prostu piękniejsze.

Podczas wizyty wysłuchaliśmy prezentacji wyjaśniającej inicjatywę i jej szersze cele. Szczególnym punktem była historia lokalnych przedsiębiorców z jednej z ulic handlowych, którzy zaproponowali wspólne zazielenienie otoczenia poprzez instalację ogrodów fasadowych przy każdym lokalu. To współdziałanie pokazuje, jak biznes może przyczynić się do zdrowszego i atrakcyjniejszego środowiska miejskiego. Działając razem, poprawiają oni wygląd ulicy, ograniczają ryzyko podtopień i tworzą przyjemniejszą atmosferę dla mieszkańców i odwiedzających.

Mistrzostwa są czymś więcej niż rywalizacją – to ruch od szarości do zieleni. Udział Roermond pokazuje, jak lokalna kreatywność i współpraca mogą przynieść trwałe efekty.

Roermond, NL

Zazielenianie Plein 1999

Plac 1999 w Roermond przeszedł niezwykłą metamorfozę. Niegdyś całkowicie wybrukowany i pozbawiony życia, dziś stał się przyjazną zielono-niebieską przestrzenią wspólnotową. Podczas prezentacji na miejscu pracownik wydziału projektów wyjaśnił cele przebudowy oraz sposób aktywnego zaangażowania mieszkańców. Współpraca objęła również lokalną szkołę średnią, co sprawiło, że projekt rzeczywiście odzwierciedla potrzeby i pomysły sąsiedztwa.

Zobaczenie placu na żywo – zwłaszcza w porównaniu ze zdjęciem „sprzed” – wyraźnie pokazało skalę zmian. Nowa aranżacja oferuje więcej zieleni, przestrzeń do spotkań oraz odporne klimatycznie otoczenie dla społeczności. W projekcie uwzględniono także niskie koszty utrzymania, która wymaga interwencji tylko raz na rok. Plac 1999 jest doskonałym przykładem tego, jak współtworzenie może przekształcić szarą, wybrukowaną przestrzeń w tętniące życiem miejsce spotkań.

Ostend, BE

Dune for Dike: zmiana plaży w wydmy jako ochrona przed wzrostem poziomu morza

Belgia posiada piaszczyste wybrzeże. W warunkach naturalnych plaża, a zwłaszcza wydmy, stanowią naturalną ochronę przed zalewaniem obszarów położonych w głębi lądu. W ostatnim stuleciu wydmy zostały jednak zastąpione zabudową i betonową promenadą. Piasek nie jest już stabilizowany przez wydmy i podczas silnych sztormów może przemieszczać się swobodnie. Szczególnie w Raversijde w Ostend każdego roku potrzeba dużych nakładów pracy, aby usunąć piasek z nadmorskiej promenady i torów tramwajowych. Istniejące betonowe ściany zatrzymują część nawiewanego piasku, lecz są niewystarczające podczas silnych burz.

Wydma o długości 700 metrów, porośnięta trawą wydmovą i zlokalizowana przed wałem przeciwpowodziowym, szybko się rozrasta i zatrzymuje piasek na plaży podczas sztormowej pogody i silnych wiatrów. Jednocześnie zapewnia bardziej zróżnicowaną przyrodę i lepszą ochronę przed powodzią.

Ostend, BE

Zielona Wstęga i Ogrody Społecznościowe Foodpark w Stene

Ostend opracowało plan generalny „Zielonej Wstęgi” z tzw. perłami rozmieszczonymi wzdłuż tej osi. Zielona Wstęga łączy wszystkie tereny zielone i krajobrazy na obrzeżach miasta Ostend. Jedno z takich miejsc, Ogrody Stene, zostało przekształcone z niedostępnego terenu w otwartą przestrzeń z ogrodem społecznym, trasami spacerowymi, miejscami odpoczynku, szkolną pergolą oraz lasem żywnościowym. Otworzono i poszerzono cieki wodne, gromadzona jest woda deszczowa, a bioróżnorodność została zwiększona.

Ostend, BE

Od szarego parkingu do zielonego ogrodu w centrum miasta - dawny parking w centrum Ostend został przekształcony w chłodną i zieloną oazę.

Na mapie cieplnej centrum miasta wyraźnie było widać, że zamknięty parking, położony obok ulicy handlowej, był wyjątkowo gorący. Centrum jest gęsto zabudowane, a chłodniejsze obszary znajdują się głównie na jego obrzeżach (morze i park). Miasto charakteryzuje się dużą liczbą małych mieszkań oraz starzejącą się populacją, dlatego chłodzenie przestrzeni miejskiej staje się coraz ważniejsze. Dzięki szerszeniu zaangażowaniu lokalnej społeczności nieatrakcyjny teren został przeprojektowany i stał się zielonym płucem w sercu miasta. Zamiast samochodów i zanieczyszczeń powietrza, mieszkańcy zyskali przyjazny pieszym, oddychający pasaż łączący dwie ruchliwe części centrum. Kwiatowa i zróżnicowana kompozycja zielonych wysp nadaje przestrzeni charakter wspólnego ogrodu z siedziskami, poidłem oraz w pełni dostępną toaletą. Wody opadowe są zbierane w podziemnych zbiornikach, a w okresach suszy woda zebrana na tym obszarze może być wykorzystywana do nawadniania roślin w centrum miasta.

